

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מעקב אחר יישום מסקנות הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים

מוגש לוועדה לזכויות הילד

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: שירי בס ספקטור

אתי וייסבלאי

אישור: שרון סופר, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ"ב בכסלו תשע"א

29 בנובמבר 2010

תמצית

- תאונות המתרחשות בבית ובחצר הן, לצד תאונות דרכים, אחד הגורמים העיקריים להיפגעות של ילדים ובני-נוער. בין ינואר לאוגוסט 2010 נהרגו 128 ילדים ובני-נוער עקב היפגעות – עלייה לעומת שנים קודמות. כ-40% מן הילדים שנהרגו בשלוש השנים האחרונות נהרגו בבית או בחצר הבית. הגורמים המובילים לתמותה עקב היפגעות הם תאונות דרכים, טביעה, חנק ונפילה.
- בשנת 2009 פנו לחדרי מיון יותר מ-100,000 ילדים ובני-נוער בשל היפגעות בתאונות. כ-80% מן הילדים שפנו לחדר מיון נפגעו מנפילה, חבלה או חתך. כ-24,000 ילדים אושפזו בשנת 2008 בשל פגיעות חיצוניות. כ-37% מהם נפגעו בנפילה, ושיעורם עולה עם הירידה בגיל הילד.
- בהשוואה בין-לאומית שערך ארגון חוץ-ממשלתי אירופי עולה כי שיעור התמותה מהיפגעות בלתי מכוונת בישראל הוא 8.3 מקרים ל-100,000 צעירים עד גיל 20. שיעור זה נמוך מממוצע האיחוד האירופי. ואולם, הציון שניתן לישראל מבחינת פעילות למען בטיחות ילדים נמוך בהשוואה למדינות אירופיות אחרות, והארגון קורא לישראל להגביר את המאמצים למניעת טביעה, נפילה, הרעלה, חנק וכוויות.
- ביולי 2006 מינה יו"ר המועצה הלאומית לקידום בטיחות בית ופנאי במשרד הבריאות, ועדה לקידום בית בטוח. ועדה זו אוחדה עם ועדה שהוקמה במשרד הפנים ומשרד הבינוי והשיכון אשר בחנה סוגיה זהה. בראש הוועדה החדשה, הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים, עמד מר דוד פילור, מנהל האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה במשרד הפנים. הוועדה הגישה את המלצותיה ביוני 2009. מסמך זה בוחן את יישום המלצות הוועדה.
- עבודת הוועדה התבססה על ההמלצות של "תו 'בטרים' לבית בטוח לילדים", תו אשר גיבש ארגון "בטרים" בשיתוף עם הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, שפורסם בפברואר 2008. הוועדה בחנה כל אחד מהתחומים שמצוינים בתו ובדקה אם יש התייחסות לנושא בתקנות או בתקנים. אם נמצא שהנושא נזכר בתקנות, בדקה הוועדה אם דרישות התקן או התקנות מספיקות או יש צורך בעריכת שינויים והתאמות. המלצות הוועדה התייחסו לעבודתם של כמה גופים: מכון התקנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד התשתיות הלאומיות, המשרד להגנת הסביבה ומשרד הפנים.
- הוועדה המליצה שמכון התקנים יקבע תקן מיוחד לבית בטוח לילדים, על-פי כללי התקינה, אשר תהיה בו, בין היתר, התייחסות למניעת כוויות, לאמצעי בטיחות מפני נפילה ועוד. נוסף על כך המליצה הוועדה שהמכון יעדכן כמה תקנים קיימים. המלצות הוועדה טרם נדונו במכון התקנים.
- המלצות הוועדה אשר לשאר משרדי הממשלה אומצו ברובן. חלק מההמלצות – שעל-פי המתוכנן אומצו באמצעות תיקון תקנות התכנון והבנייה ותקנות החשמל – בהכנה, ועדיין לא תוקנו.

מסמך זה נכתב לבקשת הוועדה לזכויות הילד, לקראת דיון מעקב אחר יישום מסקנותיה של הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים בראשות מר דוד פילזר (להלן: הוועדה, או ועדת פילזר).

1. רקע

1.1. היפגעות ילדים בתאונות בית ופנאי

תאונות המתרחשות בבית ובחצר הן, לצד תאונות דרכים, אחד הגורמים העיקריים להיפגעות של ילדים ובני-נוער. לפי נתוני "בטרים", בכל שנה מתים כ-150 ילדים עקב היפגעות. היפגעות היא הגורם ל-32% מכלל המקרים של תמותת ילדים בני 1-17 שנים. כ-25,000 ילדים מתאשפזים עקב היפגעות בכל שנה (21% מכלל אשפוזי הילדים בגיל זה) וכ-180,000 ילדים ובני-נוער פונים לחדרי מיון מסיבה זו (39% מתוך כלל הפניות של ילדים לחדרי מיון). כ-22% ממקרי התמותה, 64% ממקרי האשפוז ו-51% מהפניות לחדרי מיון עקב היפגעות היו בשל תאונות בית ופנאי.¹

1.2. תמותה

בשנת 2005, שיעור התמותה עקב היפגעות בקרב ילדים בישראל היה 5.8 מקרים ל-100,000 ילדים. מאז 1997, שנה שבה עמד שיעור התמותה על 9.7 מקרים ל-100,000 ילדים, יש ירידה בשיעור התמותה מהיפגעות.² בשנים האחרונות נמשכת מגמת הירידה בשיעור התמותה מהיפגעות ובשנת 2008 היה שיעור ההיפגעות 5.63 מקרים ל-100,000 ילדים.³

ארגון "בטרים" אוסף מידע מקיף מאמצעי התקשורת על היפגעות ילדים בישראל. לפי נתונים שנאספו על-ידי הארגון מפרסומים כאלה, בין ינואר לאוגוסט 2010 נהרגו 128 ילדים, לעומת 136 בשנת 2009 ו-139 בשנת 2008 כולה. כמחצית מן הילדים הנפגעים בכל שנה הם ערבים. 37.5% מן הילדים שנפטרו בשנת 2010 היו ילדים מתחת לגיל ארבע, 19.5% ילדים היו בני 4-10 ו-41% מהם היו בני 10-18. התפלגות תמותת הילדים עקב היפגעות בשנים אלה בפילוח לפי סיבה (כפי שפילח ארגון "בטרים") מוצגת בטבלה שלהלן:

סיבת הפגיעה	2008	2009	ינואר-אוגוסט 2010
תאונות דרכים	62	54	55
אחר (גורם לא ידוע, התאבדות או סיבה בריאותית)	8	8	21
מוות בעריסה	13	27	13

¹ ארגון "בטרים" לבטיחות ילדים, היפגעות ילדים בישראל – דוח בטרם לאומה, 2008, אפריל 2009.

² שם.

³ עיבוד של נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתקבלו מאביטל אפל-פנקס, אגף ייזום וממשל ציבורי, ארגון "בטרים", 25 בנובמבר 2010.

סיבת הפגיעה	2008	2009	ינואר-אוגוסט 2010
טביעה	14	14	12
חנק, בליעה או שאיפה של גוף זר	13	9	9
נפילה	9	6	4
התחשמלות	0	1	3
מכה / חבלה / חתך / דקירה	6	0	3
כווייה / שאיפת עשן	4	10	3
כלי-נשק / ירי / תחמושת ונפצים	3	2	2
התנהגות סיכונית	0	0	1
הרעלה	4	4	1
שאיפת גוף זר – כווייה כימית	0	0	1
השארת ילדים ללא השגחה	0	1	0
היפותרמיה (פגיעת קור)	3	0	0
סך הכול	139	136	128

כ-40% מן הילדים שנהרגו בשלוש השנים האחרונות נהרגו בבית או בחצר הבית, 37% נהרגו בדרכים, כ-16% – במרחב הציבורי ו-5% – במוסדות חינוך. 30.7% ממקרי המוות של ילדים בבית ובחצר בשלוש השנים האחרונות היו עקב מוות בעריסה, 13.5% – עקב תאונות שמעורב בהם כלי-רכב, 11% – עקב חנק או בליעת גוף זר, 9.2% – עקב שרפה, כווייה ושאפיפת עשן, 6.7% – עקב נפילה ו-4.9% – עקב הרעלה.⁴

⁴ ארגון "בטרים" לבטיחות ילדים, מידע שהופק ממיזם NAPIS – מאגר היפגעויות על בסיס דיווחים בכלי-התקשורת, נתקבל באמצעות אביטל אפל, 23 בנובמבר 2010.

1.3 פנייה לחדר מיון ואשפוז וטיפול במרכזי טראומה

לפי נתוני משרד הבריאות, בשנת 2009 פנו לחדר מיון 104,527 ילדים ובני-נוער בשל היפגעות בתאונות. כ-81% מן הפניות בשל היפגעות בתאונות בשנה זו (84,824 פניות) היו בגין נפילה, חתך או חבלה. מבחינת הנתונים לאורך זמן עולה כי אין שינוי של ממש במספר הפניות לחדר מיון בשל היפגעות בתאונות בשנים האחרונות.⁵

בשנת 2008 אושפזו 24,069 ילדים ובני-נוער בשל פגיעות חיצוניות. נפילה היא הסיבה העיקרית לאשפוז בשל פגיעה חיצונית. בקרב תינוקות עד גיל שנה, כ-60% מן האשפוזים הם עקב נפילה, ושיעורם הולך ויורד עם העלייה בגיל הילד, כפי שעולה מן הטבלה להלן:⁶

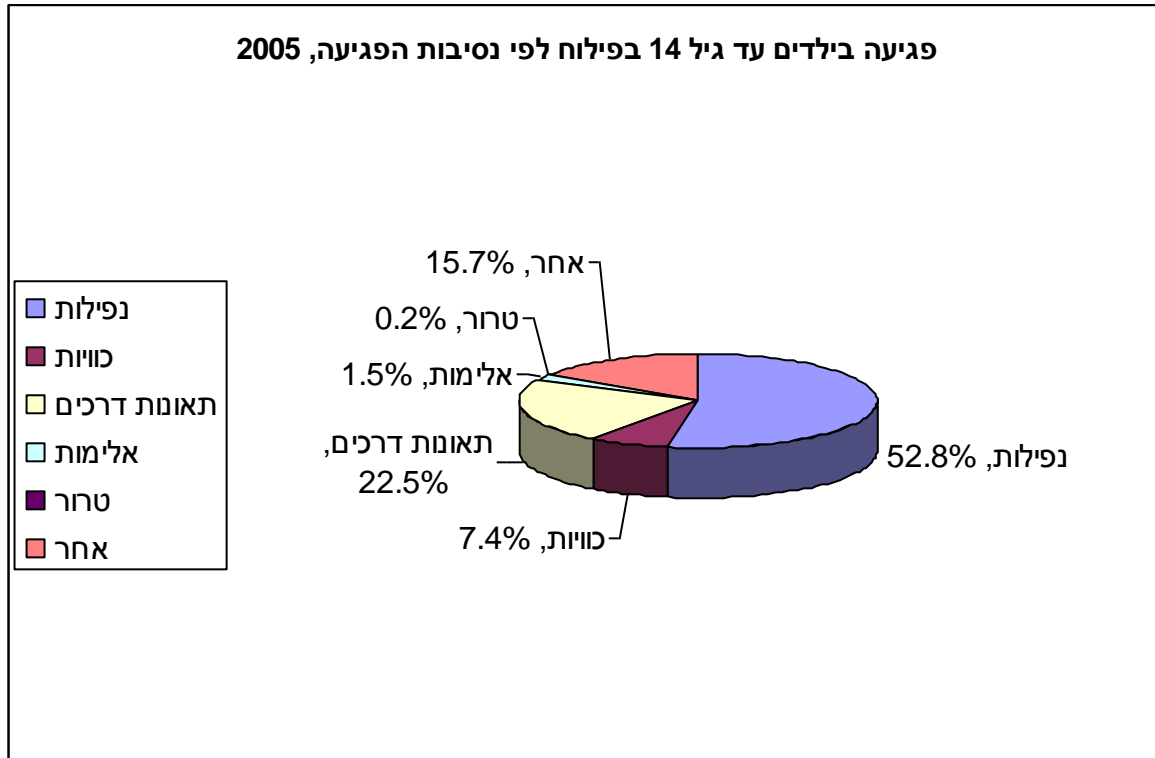
שיעור %	סה"כ	גיל										סוג פגיעה
		%	17-15	%	14-10	%	9-5	%	4-1	%	עד שנה	
37.3	8,985	17.8	643	29.3	1,514	39.1	2,329	44.0	3,079	60.5	1,420	נפילה
10.2	2,444	14.4	519	15.2	785	12.0	712	5.0	352	3.3	77	תאונת דרכים
6.8	1,629	19.5	703	6.9	357	1.3	80	6.4	448	1.8	42	הרעלה
5.2	1,259	1.4	49	2.0	103	3.4	202	10.2	710	8.2	193	כווייה
5.8	1,387	4.5	162	7.6	395	6.7	402	5.2	367	2.6	62	מכה קהה
4.0	973	4.0	144	4.3	220	4.7	279	4.3	302	1.2	27	נשיכה/ עקיצה
4.0	963	9.1	328	5.0	257	3.7	223	2.2	151	0.2	4	חתך/ דקירה
26.7	6,430	29.3	1,057	29.8	1,544	29	1,725	22.6	1,581	22.3	523	אחר
100	24,069	100	3,605	100	5,175	100	5,951	100	6,990	100	2,348	סה"כ

⁵ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר, שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 28 בנובמבר, 2010.
⁶ עיבוד של נתוני משרד הבריאות, נתקבלו מאביטל אפל-פנקס, אגף ייזום וממשל ציבורי, ארגון "בטרם", 25 בנובמבר 2010.

בשנים 2008 ו-2009 אושפזו בבתי-חולים 7,380 ילדים ובני-נוער עקב היפגעות בתאונות בית וחצר. כ- 58% מן הילדים המאושפזים בשל פגיעה חיצונית עד גיל שש נפגעו בתאונות מסוג זה.⁷

לפי נתוני רישום הטראומה של משרד הבריאות לשנת 2005 על מקרים שטופלו ב-10 מרכזים רפואיים גדולים,⁸ הבית הוא מקום הפגיעה השכיח בקרב ילדים ובני-נוער עד גיל 17 (כולל): 37.4% מן הפגיעות בילדים התרחשו בבית, 28.9% – ברחוב או בכביש ו-6.7% – במוסד חינוכי. יותר ממחצית הילדים עד גיל 14 שנרשמו ברישום הטראומה נפגעו עקב נפילה ו-7.4% סבלו מכוויות, כפי שעולה מן התרשים שלהלן:

בקרב ילדים עד גיל ארבע 62% מן הפגיעות היו עקב נפילה ובקרב ילדים בני 5–16 – 42.5% מן הפגיעות היו עקב נפילה.⁹

1.4. היפגעות ילדים בישראל במבט בין-לאומי

”אירוסייף”, הברית האירופית לבטיחות ילדים (ECSA – European Child Safety Alliance), מפרסמת דוחות תקופתיים בנושא בטיחות ילדים ב-24 מדינות אירופיות, ובהן ישראל. בדוח נבדקים ביצועי המדינות בכמה תחומים של בטיחות ילדים, ובהם בטיחות נוסעים ברכב, בטיחות הולכי רגל ורוכבי אופנים, בטיחות במים, מניעת נפילה, מניעת הרעלות, מניעת כוויות ושרפות, מניעת חנק ועוד. לפי הדוח האחרון של הארגון, מאפריל 2009, בקרב ילדים ובני-נוער עד גיל 20 בישראל, שיעור התמותה

⁷ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע”ר, משרד הבריאות, מכתב, 3 ביוני 2010. ברישום הטראומה של משרד הבריאות יש מידע על ילדים המאושפזים ב-17 בתי-חולים מרכזיים: שיבא, רמב”ם, הדסה, איכילוב, בילינסון, סורוקה, קפלן, הלל יפה, אסף הרופא, בי”ח לגליל המערבי – נהרייה, שערי צדק, משפחה קדושה נצרת, בית-החולים הסקוטי בנצרת, פורייה, זיו, ברזילי וולפסון.

⁸ הדסה עין כרם, מרכז רפואי ת”א, סורוקה, רבין, רמב”ם, שיבא, אסף הרופא, בי”ח לגליל המערבי – נהרייה, הלל יפה, קפלן.

⁹ משרד הבריאות, המרכז הלאומי לבקרת מחלות, מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, [פגיעות טראומה בישראל 1998–2005](#), אפריל 2007.

כתוצאה מפגיעה בלתי מכוונת הוא 8.3 מקרים ל-100,000 נפשות. שיעור זה נמוך מן הממוצע באיחוד האירופי – 11.25 מקרים ל-100,000 נפשות. למרות זאת, בשל הישגים נמוכים במיוחד אשר היו לישראל בתחום מניעת נפילות, מניעת כוויות ומניעת חנק, הוענק לה בדוח ציון כולל בינוני בבטיחות ילדים – 31.5 מתוך 50 הנקודות האפשריות – והיא נמצאת במקום ה-16 בין 24 המדינות הנסקרות בדוח זה.¹⁰

1.5. מדיניות לצמצום ההיפגעות בקרב ילדים

בשנים האחרונות היו כמה יוזמות חקיקה שמטרתן הגברת רמת הבטיחות בסביבה הביתית והפחתת שיעור ההיפגעות של ילדים בתאונות בית. רוב היוזמות הללו היו פרטניות ועסקו בעניינים מסוימים המסכנים ילדים בבית, למשל הגבלת טמפרטורת המים החמים או חיוב התקנתם של סורגים בחלונות כדי למנוע נפילה.

על רקע היוזמות האלה עלה הצורך לרכז את המלצותיהם של הגורמים העוסקים בתחום ולבחון בחינה מערכתית את נושא בטיחות ילדים בבית. בינואר 2006 הקים משרד הבריאות את המועצה הלאומית לקידום בטיחות בית ופנאי. ביולי 2006 מינה יו"ר המועצה הלאומית לקידום בטיחות בית ופנאי במשרד הבריאות ועדה לקידום בית בטוח. ועדה זו אוחדה עם ועדה בראשות משרד הפנים ומשרד הבינוי והשיכון אשר בחנה סוגיה זהה. בראש הוועדה החדשה, הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים, עמד מר דוד פילזר, מנהל האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה במשרד הפנים. הוועדה הגישה את המלצותיה ביוני 2009. נציין כי בפברואר 2008, כשנה וחצי לפני פרסום המלצות הוועדה, פורסם "תו 'בטרים' לבית בטוח לילדים", אשר גיבש ארגון "בטרים" בשיתוף הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.

דוח מפורט של ה-ECSA שהוגש באפריל 2009 קובע כי לישראל תשתית כוח-אדם מקצועי נאותה לטיפול ולמתן פתרונות בנושאי בטיחות ילדים ובני-נוער. עם זאת, נדרשת מצד הממשלה פעולה תקיפה יותר להבטחת פיתוח והטמעה של אסטרטגיה לאומית, אשר תציב מטרות ברורות לקידום בטיחות ילדים ובני-נוער, תעמוד על פערים בין ההנחיות לביצוע, תגבש סדר-יום לפעולה ותפרט בהירות את תחומי האחריות, את המטרות הספציפיות ואת לוחות הזמנים להתמודדות עם סוגים שונים של היפגעות ילדים, ואף תקצה משאבים כספיים ייעודיים לפעילות בתחום. לפי הדוח, על ישראל לבצע בין השאר פעילויות בתחומים האלה: הגברת המאמצים למניעת טביעה, מניעת נפילות על-ידי חקיקת חוק שיחייב שינויים סביבתיים שימנעו נפילות ילדים מחלונות בניינים שבהם יותר מקומה אחת ואיכות התקנות הקיימות בנוגע לתכנון בטיחותי של מעקים, מניעת הרעלות, מניעת כוויות, הגברת המאמצים למניעת חנק ועוד.¹¹

ממשרד הבריאות נמסר כי בימים אלו המשרד מכין, בשיתוף ארגון "בטרים", תוכנית לאומית לצמצום ההיפגעות בתחומים שונים ולהגברת הבטיחות בבית ובפעילויות הפנאי. לדברי גב' מירי כהן, מנהלת תחום בכיר במשרד הבריאות, התוכנית תוגש כטיטוט הצעת מחליטים לממשלה בתחילת שנת 2011.¹² יש לציין כי לבקשתה של חה"כ נאדיה חילו, יו"ר הוועדה לזכויות הילד בכנסת ה-17, הוקמה כחלק מהעבודה על התוכנית הלאומית ועדה בין-משרדית העוסקת בקידום בטיחות ילדים בחברה הערבית. תפקיד הוועדה היה לגבש המלצות למשרדי הממשלה לצמצום היפגעות ילדים בחברה הערבית,

¹⁰ Eurosafe – European Child Safety Alliance, [Child Safety Report Card](#), April 2009.

¹¹ Eurosafe – European Child Safety Alliance, [גיליון ציונים בתחום בטיחות ילדים לשנת 2009](#).

¹² גב' מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, שיחת טלפון, 28 בנובמבר 2010.

בהתייחס לאתרי ההיפגעות ולמגוון אסטרטגיות המניעה המוכחות. המלצות אלו אמורות להשתלב בהמשך בתוכנית הלאומית לבטיחות ילדים.¹³

כאמור, במסמך זה ייבחן יישום המלצות ועדת פילזר לצמצום תאונות בית בקרב ילדים.

2. עיקרי המלצות ועדת פילזר לצמצום תאונות בית בקרב ילדים

עבודת ועדת פילזר התבססה על ההמלצות של "תו 'בטרים' לבית בטוח לילדים", בחנה כל אחד מהתחומים שהתו עוסק בהם, ובדקה אם יש התייחסות לנושא בתקנות או בתקנים. אם נמצא שיש התייחסות כזאת, בדקה הוועדה אם דרישות התקן או התקנות מספיקות או יש צורך בשינויים (על-ידי עיגון דרישה מחייבת כלשהי או אימוץ המלצה וולנטרית).¹⁴ יש לציין כי הוועדה הבחינה בין המלצות לחייב החלת עקרונות מסוימים על כל בנייה חדשה בתור דרישות מינימום – המלצות שיש לעגן בתקנות, ובין המלצות על צעדים שראוי לנקוט בבתי משפחות עם ילדים אולם אין הצדקה לחייב בהם את כלל האוכלוסייה.¹⁵

המלצות הוועדה נגעו לעבודתם של כמה גופים: מכון התקנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד התשתיות הלאומיות, המשרד להגנת הסביבה ומשרד הפנים. בדוח הוועדה פורטו ההמלצות והגופים האחראים ליישומן. להלן נסקור את המלצות הוועדה העיקריות ואת יישומן כיום, כפי שנמסרו לנו על-ידי הגופים המצוינים להלן.

2.1 מכון התקנים הישראלי

הוועדה מצאה כי ראוי שמכון התקנים יכין **תקן מיוחד** לבית בטוח לילדים, על-פי כללי התקינה, אשר יסתמך על תו "בטרים" שהוזכר לעיל ועל המלצות הוועדה. יש לציין כי התקן יהיה וולונטרי, ועד אשר יאושר באופן רשמי, אפשר יהיה להשתמש ב"תו 'בטרים' לבית בטוח לילדים".

על-פי המלצת הוועדה, בתקן החדש ייכללו הנושאים שלהלן:

1. **אש גלויה**: מומלץ כי בתקן החדש תצוין העדפה של אמצעי חימום שאינם מצריכים שימוש באש גלויה.
2. **הגבלת חום**: בתקן החדש תיקבע העדפה לחימום באמצעות מזגן.
3. מומלץ כי חלונות, פתחים ומעקים ייבנו כך שבתחום שמתחת ל-1.05 מ' ילדים יוכלו לצפות דרכם.
4. **משטחי ריצוף**: מומלץ לקבוע בתקן החדש הנחיה לסימון עמיד של הפרשי מפלס, כדי למנוע נפילה.

¹³ דוח הוועדה הבין-משרדית לבטיחות ילדים בחברה הערבית, כתב וערך: נאסים עאסי, יו"ר הוועדה, דצמבר 2010. דוח הוועדה הבין-משרדית, אשר הוגש לוועדה לזכויות הילד בדצמבר 2010, קרא "להפעיל תוכניות מניעה תוך השמת דגש להיבט התרבותי, קביעת יעדים ספציפיים לחברה הערבית והקצאת משאבים ממשלתיים חיוניים ביותר לתחום". כמו כן, היה בדוח מיפוי של התחומים שבהם נדרשת מעורבות של משרדי הממשלה. במסמך זה לא יפורטו המלצות הוועדה הבין-משרדית, שכן עניינו הוא מעקב אחר המלצות ועדת פילזר.

¹⁴ משרד הפנים – מינהל התכנון, האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה, דוח הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים, 30 ביוני 2009.

¹⁵ מר דוד פילזר, מנהל האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה במשרד הפנים – מינהל התכנון, שיחת טלפון, 24 בנובמבר 2010.

5. **מעקים במרפסות:** מומלץ להעדיף בתקן החדש מעקים שילדים יכולים לצפות דרכם.
  6. **מדרגות בתוך הבית:** יש לתכנן ולבנות את המדרגות כך שתתאפשר תוספת שער למניעת זחילתם של ילדים קטנים במדרגות. נוסף על כך, יש לסמן בצבע בולט את מקום תחילת הירידה במדרגות.
  7. **ארונות בטיחות לאחסון חפצים וחומרים מסוכנים:** בתקן החדש יש להמליץ על הכללת ארונות בטיחות בכל דירה שיש בה ילדים קטנים.
  8. **פינות מעוגלות:** בתקן החדש יש לכלול המלצה בנדון לעניין משטחים באמבטיה ובמטבח.
  9. **מידע כתוב לרוכש דירה** על אמצעים מיוחדים להגנה על ילדים: מומלץ לכלול בתקן החדש מידע רב והמלצות בדבר כללי זהירות ואמצעי בטיחות נוספים בדירות שבהן מתגוררים ילדים קטנים.
  10. **חדרי אמבטיה ושירותים:** מומלץ לכלול בתקן החדש המלצה בדבר מאחזי יד לאמבטיה ולמקלחת (המלצה זו היא בעדיפות גבוהה). נוסף על כך, מומלץ לכלול בתקן החדש המלצה בדבר מניעת טיפוס מדופן האמבטיה לכיור (המלצה זו היא בעדיפות נמוכה).
  11. **פתיחת דלתות חדר השירותים והאמבטיה:** אם אפשר לנעול את דלתות חדר השירותים והאמבטיה בדירה, מומלץ לחייב קיומה של אפשרות טכנית לפתוח אותן מבחוץ בלי לפרק את הדלת.
  12. **מיקום הכיריים במטבח:** מומלץ לכלול בתקן החדש המלצה שמיקום הכיריים (מיקום יציאת ברז הגז) יהיה קרוב למשטח העבודה.
  13. **מניעת גישה לחדר מכונות:** יש מקום לכלול במידע הנמסר לדיירים בבניין מידע בדבר חשיבות הנושא כדי להגביר את המודעות לו.
  14. **מניעת גישה חופשית לחדרי גז, מחסנים, חדרי כושר, ג'קוזי, ספא ופירי אשפה:** מומלץ לכלול בתקן החדש הנחיות בנדון לכלל האזורים והמתקנים המסוכנים.
  15. **ברכות שחיה פרטיות:** בתקן החדש מומלץ לכלול הנחיות להגברת מודעות בעלי הבית הפרטי לצורך לפקח על יציאה מהבית לברכה.
- נוסף על התקן החדש, המליצה הוועדה כי מכון התקנים יעדכן כמה תקנים קיימים, ובהם:

1. **בתחום בטיחות מפני אש:** תקן 129 חלק 2, העוסק בהתאמה, התקנה וסימון של מטפים מיטלטלים: על-פי המלצות הוועדה, יש לחייב הכנת הנחיות לשימוש נכון ובטיחותי במטף, ולנסיבות שבהן יש לפנות את המבנה ולהזעיק את שירותי הכבאות.
2. **בתחום הסורגים:** יש לבחון את האפשרות לגבש תקן מיוחד לסורגים חלקיים.
3. **בתחום חדרי אמבטיה ושירותים:** בהוראות למתקני תברואה המצויות בתקנות תכנון ובנייה, בתקן ישראלי (ת"י) 602 בנושא אגניות המותקנות ברצפת המקלחת ובתקנים לגבי כלים סניטריים, יש לכלול הוראה הקשורה במניעת החלקה.
4. **בתחום מניעת הילכדות במעלית:** בת"י 24, הדן בבניית מעליות חשמליות, בהפעלתן, בהחזקתן, בפיקוד עליהן ובבדיקתן, מומלץ לכלול דרישה בדבר התקנת תא פוטו-אלקטרי או פתרון אחר למעלית לשם מניעת הילכדות.

לדברי גב' הלן עטרות, ראש אגף תקינה במכון התקנים, **עד כה לא טופל הנושא במערכת התקינה, והמלצות הוועדה טרם נדונו.** בעקבות שאלתנו בדבר לוח זמנים ליישום המלצות הוועדה נמסר כי "בכוונת מכון התקנים לקיים דיונים בוועדות התקינה הרלוונטיות כדי לקבוע תוכנית אסטרטגית להכנת רוויזיות בתקנים הקיימים והכנת תקנים חדשים לבית בטוח לילדים. עד 30 בינואר 2011 תוכן תוכנית עבודה שתכלול רשימת תקנים מוצעים, לוחות זמנים להכנתם ומשאבים הנדרשים לביצוע".¹⁶

2.2. משרד הבינוי והשיכון

כיום הסדרת הבנייה היא באחריותם של כשבעה משרדי ממשלה, ומעוגנת בכ-1,000 תקנות וכ-6,000 תקנים. אחת מההמלצות המרכזיות של ועדת החקירה הממלכתית לעניין בטיחות מבנים ומקומות המשמשים ציבור (להלן: ועדת זיילר), אשר הוקמה בעקבות "אסון ורסאי" בשנת 2001, היתה עריכת קוד בנייה, אשר ירכז את כל התקנות, התקנים והדרישות הקשורים בבנייה חדשה. בסוף שנת 2006 החליטה הממשלה כי עריכת קוד הבנייה החדש תוטל על משרד הבינוי והשיכון, ובעקבות כך המשרד הקים צוותי פעולה נושאים לגיבוש קוד הבנויה.¹⁷

הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים הפנתה את כל ההמלצות שאמורות להיות חלק מקוד הבנייה ולהיכלל בתקנות התכנון והבנייה, לטיפולו של משרד הבינוי והשיכון.¹⁸

בטבלה שלהלן מוצגות המלצות הוועדה, שנקבע שיש לכלול אותן בתקנות מחייבות, וכן מידע עדכני בדבר יישום המלצות אלו על-ידי משרד הבינוי והשיכון.¹⁹

נושא התקנות	המלצות הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים	מצב יישום ההמלצה
תקנות בנושא חלונות ופתחים	כאשר אין אמצעים אחרים למניעת נפילה ומבנה החלון מאפשר נפילה דרכו, יש להתקין בדירות למגורים אפשרות להגביל את פתיחת החלון ל-10 ס"מ.	סעיף זה טרם עוגן בתקנות. עיגונו יישקל על-ידי הצוות העוסק בפרק בטיחות המשתמש, בקוד הבנייה.
	בחלון מילוט אחד בכל קומה לא יותקן סורג או אמצעי המגביל את היציאה דרך החלון.	לסעיף זה יש כיום התייחסות בתקנות התכנון והבנייה: סעיף 2.93: במקרים שבהם מבקש בעל ההיתר להתקין סורגים לחלונות בבניין, הם יותקנו בהתאם לדרישות תקן ישראלי ת"י 1635 – סורגים לפתחים בבניינים; באחד החלונות בכל אחת מהדירות בבניין יותקן סורג המיועד לפתח

¹⁶ גב' הלן עטרות, ראש אגף תקינה במכון התקנים, מכתב, 22 בנובמבר 2010.

¹⁷ מר דוד פילזר, מנהל האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה במשרד הפנים – מינהל התכנון, שיחת טלפון, 24 בנובמבר 2010.

¹⁸ שם.

¹⁹ אדרי' ליאורה זיידמן, מנהלת מינהל תכנון והנדסה במשרד הבינוי והשיכון, מכתב, 24 בנובמבר 2010.

מצב יישום ההמלצה	המלצות הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים	נושא התקנות
מילוט כמוגדר בתקן.		
<p>לתקנות התכנון והבנייה הוסף חלק ג' – בטיחות אש בבניינים. להלן התקנות הרלוונטיות:</p> <p>3.8.4.3 אם הותקן מנעול לדלת בדרך מוצא, תתאפשר פתיחתו בכל עת.</p> <p>3.2.1.13 (א) דלת המותקנת בדרך מוצא, תהיה ניתנת לפתיחה מכיוון המילוט כאשר הבניין או חלקו מאוכלס; הותקן מנעול, יהיה ניתן לפתוח את הדלת מכיוון המילוט בלא מפתח נשלף.</p>	<p>את דלת היציאה הראשית מהדירה אפשר יהיה לפתוח בפתיחה קלה ביד אחת וללא מפתח נשלף. אפשר להגביל יציאת ילדים קטנים מדלת זו על-ידי התקנת בריח להזזה ידנית בגובה של 1.50 מ' או בכל הסדר אחר.</p>	
<p>ההמלצה עוגנה בתקנות התכנון והבנייה, חלק ג' – בטיחות אש בבניינים. להלן התקנה הרלוונטית:</p> <p>3.1.2.9 התנגדות להחלקה של מישור ההליכה תתאים למפורט בתקן ישראלי ת"י 2279 – התנגדות להחלקה של משטחי הליכה קיימים ושל חומרים המיועדים למשטחי הליכה, או שההתנגדות להחלקה תתאים למקדם 0.5, כמפורט בתקן.</p>	<p>יש לאמץ בתקנות הפניה לת"י 2279 בעניין מקדם התנגדות להחלקה.</p>	תקנה בנושא משטחי ריצוף
<p>תקנות התכנון והבנייה מתייחסות לחלקי המבנה ולקבועותיו ולא לצידוד ולאביזרים המותקנים על-ידי המשתמש לאחר סיום הרישוי והביצוע של המבנה.</p>	<p>אם מתקיימים חימום עם אש גלויה לבעירה של מוצרי נפט יש לחייב גלאי להצטברות פחמן חד-חמצני.</p>	תקנות בנושא אמצעי חימום
<p>התקנה נמצאת בהכנה – אושרה בוועדת המשנה לתקנות.</p>	<p>מומלץ לחייב גלאי עשן ומטף בכל דירה למגורים, כחלק ממערכת החשמל הקבועה בבנייה חדשה.</p>	

2.3. משרד הפנים

אחת מההמלצות העיקריות בדוח זיילר המוזכר לעיל היא ההמלצה על הפרדה, הן בחקיקה והן מבחינה ארגונית, בין התכנון האזורי (המתבצע על-ידי הוועדות המקומיות והמחוזיות לתכנון ובנייה) ובין תכנון המבנה וביצוע הבנייה. הוועדה המליצה ש"וועדות התכנון (ועדות מקומיות וועדות מחוזיות) יעסקו רק בעניינים הכרוכים בתכנון האזורי, ואילו שאר העניינים הנוגעים לבנייה, שהם במהותם עניינים

מקצועיים בלבד (ובכלל אלה אישור תכנון המבנה ופיקוח על אופן ביצוע הבנייה), יטופלו ויבדקו על-ידי מרכזי בדיקה מקצועיים".²⁰ לדברי מר דוד פילזר, מנהל האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה במשרד הפנים, במרכזי הבדיקה החדשים יושם דגש גם בהיבטים של בטיחות ואיכות בבנייה, ובין השאר עמידות לרעידות אדמה ונגישות לבעלי מוגבלויות, **וכמו כן ניתן יהיה לבחון בהם נושאים הקשורים לבטיחותם של ילדים בסביבה הביתית.**²¹

בימים אלו מקים משרד הפנים ארבעה מרכזי בדיקה, ואלה ישמשו פיילוט לפרויקט כולו, שיורחב בהדרגה עד אמצע שנת 2012. יישום הפרויקט מצריך גם שינויים בחקיקה ראשית, ותלוי בין השאר ביישום הרפורמה לתכנון ובנייה.²²

2.4. משרד התשתיות הלאומיות

במסגרת המלצותיה, פנתה הוועדה למשרד לתשתיות לאומיות בבקשה שיערוך את התיקונים הנדרשים בתקנות החשמל בהתאם להמלצות הדוח. בטבלה שלהלן מוצגות ההמלצות העיקריות וכן מידע עדכני בדבר יישום המלצות אלו.²³ יש לציין כי לדברי אינג' איגור סטפנסקי, מנהל ענייני חשמל במינהל החשמל במשרד התשתיות הלאומיות, הממונה על עדכון התקנות, עד לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת אל המשרד לא ידע על המלצות הוועדה.²⁴

ממצב יישום ההמלצה	המלצות הוועדה לצמצום תאונות בית בקרב ילדים
<p>תקנה זו כבר מעוגנת בתקנות החשמל (התקנת לוחות במתח עד 1000 וולט), התשנ"א–1991, פרק ה: דרישות נוספות ללוחות במתקנים ביתיים, תקנה 29 (ד):</p> <p>לוח במתקן דירתי יצויד במפסק מגן, אחד או יותר, כך שכל מעגל סופי במתקן יוגן בפני זרם דלף העולה על 0.030 אמפר; מפסק המגן האמור יותקן בין המפסק הראשי לבין מבטחי המעגלים הסופיים, אך יכול שהוא יהיה יחידה משולבת עם המפסק הראשי.</p>	<p>לחייב בכל דירה למגורים מפסק זרם דלף תקני הפועל ברגישות של עד 30 מיליאמפר, שיחובר לכל מערכת החשמל הדיריתית.</p>
<p>תקנה 19 בתקנות החשמל (מעגלים סופיים הניזונים במתח עד 1000 וולט), התשמ"ה–1984, עוסקת באופן ספציפי בהתקנת "ציוד חשמלי בחדר אמבטיה או מקלחת", לרבות מיקום התקנת הציוד, מפסקים ובתי תקע והגנה בפני התחשמלות המתאימה להתקנה הזו. על-פי סעיף ו(3), מוותר להתקין באזור III מכשיר לחימום מים, מנורות מסוג II וכן מפוחי אוורור, מחממי אוויר, מייבשי מגבות, מתקן ג'קוזי וכיוצא באלה,</p>	<p>לחייב שקע ייעודי המתאים לתנור חימום בחדר אמבטיה, אשר יותקן באזור III לפי תקנות.</p>

²⁰ דוח ועדת החקירה הממלכתית לעניין בטיחות מבנים ומקומות המשמשים ציבור, חלק חמישי – מסקנות והמלצות, עמ' 69.

²¹ מר דוד פילזר, מנהל האגף להנחיות ותקנות תכנון ובנייה במשרד הפנים – מינהל התכנון, שיחת טלפון, 24 בנובמבר 2010.
²² שם.

²³ אינג' איגור סטפנסקי, מנהל ענייני חשמל, מינהל החשמל במשרד התשתיות הלאומיות, מכתב, 22 בנובמבר 2010.

²⁴ אינג' איגור סטפנסקי, מנהל ענייני חשמל, מינהל החשמל במשרד התשתיות הלאומיות, שיחת טלפון, 28 בנובמבר 2010.

וכן מותר להפעיל מכונת כביסה ומכונה לייבוש כביסה.

לדברי אינג' איגור סטפנסקי ממועדון התשתיות הלאומיות, המלצת הוועדה **לחייב** שקע ייעודי לתנור חימום באמבטיה תידון ברוויזיה של תקנות החשמל (מעגלים סופיים הניזונים במתח עד 1000 וולט), התשמ"ה-1984 המתבצעת כעת.²⁵

2.5. המשרד להגנת הסביבה

בדוח הוועדה, בסעיף העוסק במניעת תאונות בית בקרב ילדים, בתחום אמצעי חימום ביתיים, המליצה הוועדה לאסור חימום תת-רצפתי בגלל חשש לקרינה. הוועדה ביקשה את **המשרד להגנת הסביבה לבחון את סכנת הקרינה מאמצעי חימום אלו.**

לשאלתנו בדבר עמדת המשרד להגנת הסביבה אשר לסכנת הקרינה ממערכות חימום תת-רצפתי נמסר כי עד לפני כמה שנים היו ליקויים בהתקנתן של חלק ממערכות החימום התת-רצפתי, אשר הביאו לרמת חשיפה גבוהה לקרינה. אולם כיום, המערכות הללו משוכללות יותר, ההתקנה מחייבת רמה גבוהה יותר של בידוד, ומכאן שאין סכנת קרינה.²⁶

---

²⁵ שם

²⁶ אינג' אלברטו ברנשטיין, ממונה קרינה בלתי מייננת ממוקני חשמל במשרד להגנת הסביבה, מכתב, 18 בנובמבר 2010.

